

Etüdök jogtudományra

**Szemelvények a XXXIII. OTDK
Állam-és Jogtudományi Szekció
díjazottjainak munkáiból**

ISBN 978-963-358-142-1

**MISKOLCI EGYETEM
XXXIII. ORSZÁGOS TUDOMÁNYOS
DIÁKKÖRI KONFERENCIA**

Állam- és Jogtudományi Szekció

* * * * *

Szerkesztők:

**Prof. Dr. Farkas Ákos
Dr. Pásztorné Dr. Erdős Éva
Dr. Varga Zoltán**

* * * * *

**Technikai szerkesztő:
Lehoczkyné Tóth Alexandra**
igazgatási ügyintéző

Nyomdai kivitelezés: Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Miskolc, 2017.

jogász szakos hallgatója. Kiemelkedő tanulmányi teljesítménye miatt többször köztársasági ösztöndíjban és IM Nemzeti Kiválósági Jogászösztöndíjban részesült. Lelekes tagja a Batthyány Lajos Szakkollégiumnak és a Jogtörténeti Tanszék demonstrátora immáron harmadik éve. Témája iránt egyetemi évei kezdete óta érdeklődik, részt vett a helyi TMDK-n a cikk alapjául szolgáló dolgozattal, ahol különdíjas lett. Az OTDK-n is bemutatta a tanulmányát, az Állam és Jogtudományi Konzulensei Prof. dr. Mezey Barna egyetemi tanár és dr. Kelemen Roland egyetemi tanársegéd.

SPECIÁLIS BÜNELKÖVETŐK A XX. SZÁZADI MAGYARORSZÁGON, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KÖZVESZÉLYES MUNKAKERÜLŐKRE ÉS A MEGRÖGZÖTT BÜNTETTESEKRE

Szépvolgyi Enikő

Bevezetés

Dolgozatom a speciális bünelkövetők két csoportjával, a közveszélyes munkakerülőkkel és a megrögözött büntettekkel foglalkozik az őket sújtó joghátrány szempontjából. A hangsúlyt a dologház és szigorított dologház intézményére helyeztem, ugyanis ez a két intézmény gyakorta tévesen él az emberek tudatában.

A bünelkövetők közötti differenciálás s így a speciális bünelkövetői csoportok megjelenése a pozitivistá büntetőjogi iskola idejére tehető.⁹¹⁸ A korszakban a munkátlanok számát növelte a kapitalista gazdasági rend kialakulása és kibontakozása.⁹¹⁹ Az urbanizáció kiegyenlítetlen állapotokat teremtett, ahol a mérleg nyelve a munkakereslet irányába mozdult el. A léha, csavargó, koldus és munkakerülő életmódot folytatók a polgári forradalmak által kiharcolt eszmei értékeket károsították. Mikroszinten a család terrénumában, makroszinten pedig az egész társadalomra bomló hatásokat váltottak ki.⁹²⁰ A kor felfogása alapján a társadalmat veszélyeztető betegségnek tekintették ezen népelemeket.⁹²¹ Szociálpolitikai megoldások nem bizonyultak elég erélyesnek, ezért büntetőjogi úton kellett kezelni a problémát.⁹²² Intézkedésekkel, határozatlan tartamú elítéléssel operáltak nemzetközi szinten.⁹²³ A biztonsági intézkedések váltak megoldássá, melyek a társadalom védelmét szolgáló gyakorlatias, célszerű és szükséges fellépést teremtették meg. Eme intézkedések büntetőjogi joghátrányt jelentettek, melyek nem a bűncselekmény súlyához és a bűnösség fokához, hanem az elkövető addigi büntetőjogi értelemben vett előéletéhez és egyéniségében rejlő társadalmi veszélyességhez igazodtak. A cél a tettes ártalmatlanná tétele, esetleges megjavítása volt, mindennek a határozatlan tartamú büntetőjogi joghátrányok biztosítottak elegendő kifutási időt.⁹²⁴ Ugyanakkor fontos volt, hogy a munkaképteleneket kiszűrjék, s őket büntetőjogi úton ne vonják felelősségre.

⁹¹⁸DR. HACKER E.(1918): *A börtönügy*. Pécs: Dunántúl Rt., p. 1-3.

⁹¹⁹BALLA K. (1841): *Vélemény a büntetésmód javítása iránt*. Pest, p. 13-19., p. 70- 74.

⁹²⁰GÖNCZÖL K. (1991): *Bűnös szegények*. Budapest: Közgazdasági és jogi Könyvkiadó, p. 9-10.

⁹²¹JRKA. (1913): *Budapesti Hírlap* 1913/114. szám, p. 1-2.

⁹²²MEZEY B. (1983): A határozatlan tartamú szabadságvesztés intézményének bevezetése Magyarországon, in *Jogtörténeti Értekezések*, p. 91.

⁹²³FRIEDMANN E. (1910): *A határozatlan tartamú ítéletek*, Budapest, p. 186.

⁹²⁴FINKEV F. (1933): *Büntetéstan problémák*. Budapest: Sylvester irodalmi és Nyomdai Rt., p. 181-185.

Közveszélyes munkakerülők és a dologház intézménye

A magyar szabályozás meglehetősen elmaradt volt a csavargók, koldusok kérdéséről. ACsemegei-kódex nem szólt munkakerülőkről, csavargókról, koldusokról. Meghatározott büntetett elkövető visszaesőket kizárta a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből, ezen kívül azonban nem állapított meg rájuk nézve egyéb rendelkezéseket. *Irk Albert* szerint a kódex „korának késő szülött gyermeke volt... két legnagyobb fogyatkozása: a fiatalkori és közveszélyes bűntevő egyénekkel való nemtörődomségben rejlik”.⁹²⁵ A büntetőjog társadalomvédelmi funkciójára nem helyeztek hangsúlyt a kódex születésekor, mindez elveszett a megtorlás súlykolása mellett.⁹²⁶

A Kbt. a munkakényszert egyáltalán nem alkalmazta, fogalomköre a csavargókra és koldusokra terjedt ki, a munkakerülőkről vagy egyéb, tiltott, közveszélyes „munkát” folytatókról nem rendelkezett. Nem differenciált beteg, munkaképtelen és egészséges, életerős munkára képes munkakerülők között. Elzárással büntette e magatartásokat, alapesetben 8 napig, visszaeső tekintetében 1 hónappal. Ez rendkívül rövid időnek számított ahhoz, hogy a büntetés nevelő és javító célzata érvényesülni tudjon.

Balogh Jenő törvényjavaslatát a közveszélyes munkakerülőkről, mely a dologházakkal kíván fellépni, az Igazságügyi bizottság üdvösen fogadta 1913-ban. „A közveszélyes munkakerülőkről szóló törvényjavaslat előterjesztésével az igazságügyi kormány módot nyújtott a törvényhozásnak, hogy tételes jogunk egyik nagy fogyatkozását megszüntesse s ezzel egy szerfelett kínosan érezhető társadalmi baj káros következményeit elnyomja és terjedését megakadályozza.”⁹²⁷ A képviselőházban is támogatták az új szabályozást, mindössze az elnevezéssel kapcsolatban tettek kifogást tekintettel a dologház név esetleges stigmatizáló hatására.⁹²⁸ Általánosságban, a sajtóban pozitív fogadtatást kapott. A Pesti Hírlap és Budapesti Napló tárgyilagosan kezelte, alkalmasnak látta a probléma kezelésére. A Népszava bírálta Balogh Jenő igazságügy-minisztert a törvényjavaslat miatt. „Az a törvényhozás, amelynek parancsolói az igazi bűnösök, drákói szigorral, páratlan kegyetlenséggel veszi üldözőbe a társadalom legszomorúbb páriáit.”⁹²⁹ A lap véleményét megfelelő kritikával kell azonban kezelni, ha összevetjük azzal a korábbi gyakorlattal, melyet koldus-csavargó rétegekkel szemben alkalmaztak joghátrányként, példának okáért a halálbüntetéssel, gályarabsággal vagy katonának állítással.⁹³⁰

Megrögzött büntetések és a szigorított dologház intézménye

A speciális bűnelkövetők másik tárgyalta csoportját a visszaeső büntettek képezték. Feuerbach a megrögzött, szokásszerű bűnözők elleni szigorúbb fellépést a következő gondolatsorral indokolta: „Ami most már a szokásszerű bűncselekményt illeti, úgy az objektíve miben sem különbözik a közönséges bűncselekménytől, de a súlyosabb büntetendőségét teljesen igazolja az, hogy szubjektíve sokkal veszélyesebb, mert éppen a szokás könnyűvé és kívánatosá teszi oly cselekmények elkövetését is, amelyek iránt a tettes egyébként ellenszenvvel viseltetik, s a szokás egyúttal nemcsak az ész és értelmet, hanem az érzéki vágyakat is rabjává teszi.”⁹³¹ A megrögzött büntettek törvényi fogalmát és a szigorított dologház intézményét a II. Büntetőnovella harmadik fejezete tartalmazta. A

⁹²⁵IRKA. (1928): *A magyar anyagi büntetőjog*. 1928. Pécs: Dunántúl Egyetem Nyomdája, p. 36-37.

⁹²⁶FINKEY F. (1914): *A magyar büntetőjog tankönyve*. Budapest: Grill Károly Könyvkiadóvállalata, p. 33.

⁹²⁷Az 1910. évi június hó 25-ére hirdetett országgyűlés nyomtatványai. Képviselőházi irományok. (Továbbiakban: OGY 1910-1908. K. Irom.) XXVI. kötet 771. sz. Indokolás a közveszélyes munkakerülőkről szóló törvényjavaslatához, 1910, Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság, Budapest, p. 433.

⁹²⁸OGY 1910. K. N. XIX. kötet. Kenedi Géza felszólalása. p.38-40.

⁹²⁹Közveszélyes törvényjavaslat a közveszélyes munkakerülőkről, in *Népszava*, 1913/129. szám, 15. o.

⁹³⁰FINKEY F. (1933): *Büntetéstan problémák*. Budapest: Sylvester irodalmi és Nyomdai Rt., p. 79-88.

⁹³¹GÖNCZÖL K. (1980): *A visszaeső bűnelkövetők tipológiája*. Budapest: Közgazdasági és Jogikönyvkiadó, p. 18.

törvényjavaslat tárgyalása - eltérően az 1913: 21. tc. országgyűlési diskurzusától – éles viták mentén zajlott. Sokan kifogásolták a határozatlan tartamú ítéleteket, melyek lényege az volt, hogy a büntetés-végrehajtás során dőljön el a tényleges időtartam, erre pedig az elítélt egyéniségének felderítése, majd átalakítása után kerülhetett sor. A biztonsági intézkedések, a közveszélyesek és megrögzöttek elleni védekezés tagadhatatlan kellékévé vált a határozatlanság, mely kezdetleges formájában már a közveszélyes munkakerülőkre alkalmazott joghátrányban benne volt.⁹³²

Az indokolásban megfogalmazottak alapján a szigorított dologház egy büntető és biztonsági természetű intézkedés volt, amely csupán névben hasonlít az 1913: 21. tc.-ben foglalt intézményhez, tehát nem annak egy úgynevezett továbbfejlesztett változata, hanem egy attól teljes mértékben független újítás. A megrögzöttekkel szemben sem mondtak le a rendes, dolgos emberré nevelés eszméjéről, talán emiatt figyelhető meg némi hasonlóság a két intézmény büntetőpolitikai céljai közt. A javaslat nem a közveszélyesek egész tömegével, csupán a megrögzöttekkel szemben kívánt fellépni és szabályozási köréből kivonta azon egyéneket, akik elmeállapotukból kifolyólag közveszélyesek.

Az intézmények összehasonlítása, értékelésük

Az intézmények összehasonlítása kapcsán fontos megállapítás, hogy mindkettő intézkedésként került meghatározásra a büntetőjogban. A dologháznak nem folytatása volt a szigorított dologház, két teljesen elkülönült intézményről van ugyanis szó, melyeket különböző speciális bűnelkövetői alakzatokra alakítottak ki. Dologházba a munkaképes, keresetre utalt, munkakerülő életmódot folytató egyént utalhatták, aki:kéjnnövel tartatta ki magát, tiltott szerencsejátékot folytatott, visszaeső munkakerülő volt, illetve az élet, testi épség, szemérem vagy vagyon elleni bűncselekményt munkakerülő életmódjával összefüggésben követte el. Szigorított dologházba élet, szemérem, vagyon ellen legalább három üzletszerűen, megrögzötten elkövetett büntett esetén utalták a tetteit, ha az utolsó két elkövetett büntett között nem telt el 5 év és halálbüntetés nem volt kiszabható.

Dologház opcionális és kötelező alkalmazása egyaránt lehetséges volt, míg szigorított dologházat kötelezően ki kellett szabni. A fiatakorúakat mindkét esetben kizárták a személyi hatályból az intézkedés alkalmazhatósága kapcsán. Dologház esetében egy relatíve határozott, egy évtől öt évig terjedő szabadságelvonó intézkedésről volt szó, míg a szigorított dologház végérvényesen megvalósította a határozatlan tartamú elítélés lehetőségét. Felügyelőségileg rendelkezett mindkét intézmény, s belőlük lehetőség volt feltételes szabadságra bocsátásra, csak a kötelezően letöltendő időtartamok tekintetében volt eltérés. Jogkövetkezmények vizsgálata szempontjából szembevetendő a különbség közöttük: a dologház a fogházbüntetés, míg a szigorított dologház a fegyház jogkövetkezmény osztotta. Garanciális biztosíték, hogy mindkét intézmény alkalmazásáról bíróság dönthetett, dologház intézkedés alapjául szolgáló cselekmények esetében közigazgatási hatóság eljárhatott, de dologházba nem utalhatott elkövetőt.

Intézkedés mivoltuk ellenére erősen tartalmaztak büntetéstani elemeket, ugyanis a dologházat kiszabhatták fogházbüntetés helyett is, a szigorított dologház határozatlan tartama pedig erősen hasonlít az életfogytig tartó szabadságvesztésre, továbbá a már említette jogkövetkezmények is büntetések jogkövetkezményeivel állíthatók egy sorba.

⁹³²FRIEDMANN (1910): *A határozatlan tartamú ítéletek*, Budapest, p 122-123.

Dologház és szigorított dologház összehasonlítása

1. táblázat:

	1913. évi XXI. tc. Dologház	1928. évi X. tc. Szigorított dologház
tényállási elemek	keresetre utalt, munkaképes, munkakerülő életmód	élet, szemére, vagyon ellen legalább 3 büntett, megrögzötten/üzletszerűen, utolsó kettő között 5 év ne teljen el
kihágás	2 havi elzárás (közigazgatási hatóság hatásköre)	-
vétség	visszaesők, tiltott szerencsejátékot folytatók, kéjnővel magukat kitaratók	-
mérlegelés	opcionális, visszaesés esetén kötelező	kötelező
fiatalkorúak	18 év alatt nem	21 év alatt nem
időtartam	relative határozott, 1-5 év	relative határozatlan, de min. 3 év
felügyelőhatóság	igen, 5-10 tag	igen, 3 tag
feltételes szabadság	1 év után	3 év után
hatáskör	dologházzal csak bíróság	szigorított dologházzal csak bíróság dönthetett
jogkövetkezmény	fogház	fegyház

Forrás: saját szerkesztés

A szakirodalomban találtam olyan állításokat, miszerint a dologház valóságban nem működött, a második világháborúval megszűnt létezni.⁹³³ Az Igazságügyi Közlönyben közölt felügyelőhatósági kinevezések, a napilapok hasábjain megjelent cikkek alapján azonban arra lehet következtetni, hogy a dologház formálisan mindenképp működött. Erre utal a mellékelt táblázat is, mely Szöllősy Oszkár munkája alapján mutatja a dologházi őrizetben lévők számát. A szerző véleménye szerint a biztonsági rendszabály csekély számú alkalmazásának oka a „vitatható körülmények” voltak. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy a törvényben lefektetett célok hiányosan valósultak meg, mind az intézmények mind a hasznos munkavégzés tekintetében.⁹³⁴

2. táblázat:

Dologházba szállított elkövetők száma 1916-1930 között

	1916	1922	1930
Nők	132	22	37
Férfiak	90	17	33

Forrás: SZÖLLŐSY OSZKÁR: Magyar börtönügy, 1935., Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság Kiadása, Budapest, 273.o.

⁹³³ULICSKAL. (1997): A munka mint büntetés: Dologház és a társadalmi integráció. *Esély: társadalom- és szociálpolitikai folyóirat*. 8. évfolyam. 3. szám., p. 86-91.

⁹³⁴SZÖLLŐSY O. (1935): *Magyar börtönügy*. Budapest: Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság Kiadása, p. 273.

Gönczöl Katalin munkájában szereplő táblázatban jól látszik, hogy a jogerősen dologházba ítélték száma átlagosan még a 0,05 %-ot sem érte el.⁹³⁵ Ezt indokolhatta az, hogy az első világháború megakadályozta a szabályozás kiépülését, valamint a bíróságok tartózkodtak ezen új intézkedés alkalmazásától. A törvény gyakorlati megvalósulását az ideiglenesség jellemezte, ezt jól tükrözi, hogy az igazságügy-miniszter átmeneti jelleggel férfiak és nők részére két külön – eredetileg nem ilyen célra rendelt és főszabályként nem e célra fenntartott – intézmény elkülönített részében rendelte el a végrehajtást.⁹³⁶ „Dologházul egyelőre férfiakra nézve a jászberényi királyi járásbírószági fogházat, nőkre nézve pedig a kalocsai királyi törvényszéki fogházat jelölöm ki.”⁹³⁷

A korabeli forrásmunkák és az 1928. 10. tc. előkészítése kapcsán olvasottakból is világossá válik a dologházi szabályozás csökevényes megvalósulásának mivolta, azonban az intézmény alkalmazásának egészen megszüntetéséig megtalálhatóak nyomai, tehát nem csupán műintézmények voltak, melyek a II. világháborút követően megszűntek létezni. Ezt támasztja alá a kalocsai női dologház általam tanulmányozott fogolytörzskönyve is, melyben 1950-ig nyomon követhetőek a kikerülési dátumok, az említett évben megszűntek a feljegyzések, ez pedig magának az intézménynek a megszüntetésével indokolható. A mellékelt táblázat mutatja, hogy az intézménybe utaltak 11% követett el fegyelmi vétséget, általában mielőbbi kikerülés reményében azonban jól viselték magukat. A feltételes szabadságra bocsátás az 1 év minimum letelte után jellemző volt, a relatíve határozatlan tartammal nem éltek vissza a gyakorlatban. Az intézmény alkalmas volt a tartósan munkaképtelen egyének kiszűrésére, így megvalósult a munkátlanok osztályán belüli differenciálás.⁹³⁸

3. táblázat:

Kalocsai női dologház fogolytörzskönyve 1943-50 között

Kalocsai női dologház beutaltjainak statisztikai jellemzői (60 fő alapján)	
Írni – olvasni tudás	53 fő
Jó magaviselet	30 fő
Rossz magaviselet	7 fő
Dologházba visszautalt	4 fő
Elbocsátás tartós munkaképtelenség miatt	10 fő
Feltételes szabadságra bocsátott	18 fő
Korábban követett el büntetést, vétséget	33 fő
Korábban kihágást követett el	15 fő
Kalocsai ügyészség elnökének szóbeli rendelete alapján háborús és egyéb okok miatt felbeszakitották dologházi büntetését	15 fő

Forrás: saját szerkesztés

A szigorított dologházaknak működését jelezték az Igazságügyi Közlönyben rendszeresen megjelent felügyelőhatósági kinevezések, valamint a sajtóban közölt, az egyes konkrét esetekben hozott bírósági ítélték. A korabeli szakirodalom is foglalkozott a megrögzöttekkel, és az új intézkedéssel. Finkey, „határozatlan időre szóló megelőzési

⁹³⁵ GÖNCZÖL K. (1991): *Bűnös szegények*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, p. 57.

⁹³⁶ A magyar kir. igazságügyminiszter és belügyi miniszter 41.410/1913. I.M. számú rendelete a közveszélyes munkakerülők bűnügyi nyilvántartása tárgyában rendelkezett.

⁹³⁷ A közveszélyes munkakerülőkéről szóló 1913. 21. tc.-ben a dologházra vonatkozólag megállapított rendelkezéseknek életbelépéséről és végrehajtásáról szóló m. kir. igazságügyminiszter 1915. évi 68.400 I.M. számú rendelete, Magyar Rendeletek Tára (a továbbiakban: RT) 1915., Pesti Könyvnyomda –Részvénytársaság, Budapest, p. 2241.

⁹³⁸ Szerző saját levéltári kutatásai alapján a Magyar Nemzeti Levéltár Bács-Kiskun Megyei Levéltárában, VII. 102 fondszám, Kalocsai Királyi Törvényszéki Fogház iratai, 1943-50.

letartóztatás"-nak⁹³⁹ nevezte az új intézményt. Géway Wolff Nándor művében beszámol a sopronkőhidai szigorított férfi dologházban uralkodó túlsúlyfóltságról, s ezt is azt mutatja, hogy a magyar igazságszolgáltatásban a megrögzöttek ellen hatásosan tudták alkalmazni az új szabályozást.⁹⁴⁰

Hasonlóan a dologház intézményéhez, ezek már nem épület elnevezésként, hanem a büntető anyagi jogban meghatározott szankcióként szerepeltek, jogintézménnyé léptek elő. Az országgyűlés törvényben rendelkezett ezen intézmények felállításáról, s nem egy-egy városi döntés keretében szerveződtek meg, mint a korábban ilyen elnevezéssel illetett intézetek.⁹⁴¹ A dologház tehát, hivatásos bírő által, törvényben meghatározott eljárás során, büntethető természetes személlyel szemben kiszabott intézkedés.

Dolgozatom által tárgyalt intézményeket végül a Btá.-t hatályba léptető 1950: 39. számú törvényerejű rendelet 2. § helyezte hatályon kívül,⁹⁴² s ez a dologház 37, a szigorított dologház 22 éves pályafutásának végét jelentette. A szabályozás elgondolása azonban tovább él mind a mai napig: színes példa erre az 1974. évi szigorított őrizet,⁹⁴³ valamint a megrögzött visszaeső bűnözők elleni hatályos jogi fellépés erősen vitatott eszköze: a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést és az azt alátámasztó tevő három csapás elve.

Felhasznált irodalom:

1. BALLA K. (1841): *Vélemény a büntetés mód javítása iránt*. Pest, p. 13-19., p. 70-74.
2. DR. HACKER E. (1918): *A börtönügy*. Pécs: Dunántúl Rt., p. 1-3.
3. FINKEY F. (1914): *A magyar büntetőjog tankönyve*. Budapest: Grill Károly Könyvkiadóvállalata, p. 33.
4. FINKEY F. (1933): *Büntetés-tani problémák*. Budapest: Sylvester irodalmi és Nyomdai Rt., p. 79-88., 181-185., 202.
5. FRIEDMANN (1910): *A határozatlan tartamú ítéletek*, Budapest, p. 122-123., 186.
6. GÉWAY WOLFF N. (1931): *Nemzetközi küzdelem a megrögzött büntetettek ellen*. Budapest: Kir. Magyar Egyetemi Nyomda, p. 42.
7. GÖNCZÖL K. (1980): *A visszaeső bűnelkövetők tipológiája*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, p. 18.
8. GÖNCZÖL K. (1991): *Bűnös szegények*. Budapest: Közgazdasági és jogi Könyvkiadó, p. 9-10., 57.
9. GYÖRGYI K. (1984): *Büntetések és intézkedések*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, p. 98.
10. IRK A. (1928): *A magyar anyagi büntetőjog*. 1928. Pécs: Dunántúl Egyetem Nyomdája, p. 36-37.
11. MEZEY B. (1983): *A határozatlan tartamú szabadságvesztés intézményének bevezetése Magyarországon*, in *Jogtörténeti Értekezések*, p. 91.
12. MEZEY B. (2012): *A fenyítőházak forradalma. A modern büntetés-végrehajtás alapvetése Európában*. Budapest: Gondolat Kiadó, p. 173.
13. SZÖLLÖSY O. (1935): *Magyar börtönügy*. Budapest: Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság Kiadása, p. 273.
14. ULICSKA L. (1997): *A munka mint büntetés: Dologház és a társadalmi integráció. Esély: társadalom- és szociálpolitikai folyóirat*. 8. évfolyam. 3. szám, p. 86-91.

⁹³⁹FINKEY F. (1933): *Büntetés-tani problémák*. Budapest: Sylvester irodalmi és Nyomdai Rt., p. 202.

⁹⁴⁰GÉWAY WOLFF N. (1931): *Nemzetközi küzdelem a megrögzött büntetettek ellen*. Budapest: Kir. Magyar Egyetemi Nyomda, p. 42.

⁹⁴¹MEZEY B. (2012): *A fenyítőházak forradalma. A modern büntetés-végrehajtás alapvetése Európában*. Budapest: Gondolat Kiadó, p. 173.

⁹⁴²A büntetőtörvénykönyv általános részének hatálybaléptetéséről szóló 1950: 39. tvr.

⁹⁴³GYÖRGYI K. (1984): *Büntetések és intézkedések*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, p. 98.